

بیمه مسئولیت مهندسین مجری | پوشش‌ها، استثنائات و نکات مهم خرید

در این مقاله قدم‌به‌قدم توضیح می‌دهیم بیمه مسئولیت مهندسین مجری و بیمه مسئولیت حرفه‌ای مهندس مجری دقیقاً چیست، بر چه مبنای قانونی تعریف می‌شود و در چه موقعیت‌هایی به کمک شما می‌آید. بعد می‌رویم سراغ دامنه پوشش؛ اینکه چه نوع خسارت‌های جانی و مالی، برای چه افرادی و در چه بازه‌ای تحت حمایت این بیمه قرار می‌گیرد و مهم‌تر از آن، چه مواردی به‌صراحت از شمول تعهدات بیمه‌گر خارج است. در ادامه هم درباره نکات کلیدی در انتخاب شرکت بیمه، تنظیم سقف تعهدات متناسب با ریسک پروژه، خواندن استثنائات و گرفتن پوشش‌های تکمیلی حرف می‌زنیم؛ به‌طوری که در پایان متن، تصویر روشنی از ریسک‌های حرفه‌ای خودتان و نقش این بیمه در مدیریت آن‌ها داشته باشید و بتوانید آگاهانه برای خرید یا اصلاح بیمه‌نامه‌تان تصمیم بگیرید.

بیمه مسئولیت حرفه‌ای مهندس مجری چیست؟

مجری ذیصلاح مطابق با قانون نظام مهندسی و مقررات ملی ساختمان، مسئول اجرای صحیح عملیات ساختمانی، رعایت ضوابط اجرایی و تأمین ایمنی کارگاه در برابر کارگران، همسایگان و اشخاص ثالث است. هرگونه قصور، سهل‌انگاری یا خطای حرفه‌ای او می‌تواند منجر به خسارت‌های جانی و مالی سنگین شود؛ از سقوط مصالح و حوادث حین اجرا گرفته تا ریزش بخشی از ساختمان به دلیل اجرای نادرست. در چنین شرایطی، بیمه مسئولیت مهندسین مجری حضور پیدا میکند و خسارت‌های ناشی از مسئولیت قانونی مهندس را که در حدود مندرج در قرارداد بیمه است جبران می‌کند و مانع از آن می‌شود که تمام بار مالی حادثه مستقیماً روی دوش مجری ذیصلاح بنشیند.

مبنای این نوع بیمه در حقوق ایران، ترکیبی از قواعد عام مسئولیت مدنی (مانند قانون مسئولیت مدنی و برخی مواد قانون مدنی) و قواعد خاص حوزه ساختمان (قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان و مقررات ملی ساختمان) است. بر اساس این مبنا، هرجا اثبات شود خسارت به دلیل تقصیر یا قصور مهندس مجری در انجام وظایف حرفه‌ای او رخ داده، وی از نظر حقوقی و گاهی کیفری پاسخ‌گوست. بیمه مسئولیت حرفه‌ای مهندس مجری برای مدیریت همین تعهدات طراحی شده؛ یعنی شرکت بیمه متعهد می‌شود در صورت تحقق شرایط قرارداد، خسارت وارد شده به زیان‌دیدگان را پرداخت کند. با این حال، این بیمه مسئولیت مهندس مجری را از بین نمی‌برد، بلکه فقط بار مالی ناشی از مسئولیت قانونی او را کنترل و جبران می‌کند و به این شکل، هم از مهندس حمایت می‌کند و هم از حقوق کارفرما و اشخاص ثالث.

دامنه پوشش بیمه مسئولیت مهندسین مجری

دامنه پوشش بیمه مسئولیت مهندسین مجری به این معناست که دقیقاً چه نوع خسارت‌هایی، در برابر چه اشخاصی و در چه بازه زمانی تحت حمایت قرار می‌گیرند. به طور معمول، این بیمه خسارت‌های جانی و مالی وارد شده به اشخاص ثالث را در اثر قصور، سهل‌انگاری یا خطای حرفه‌ای مهندس مجری در حین اجرای پروژه ساختمانی پوشش می‌دهد؛ یعنی اگر به کارگران، ساکنان مجاور، عابران یا سایر اشخاص، به دلیل نقص در اجرا، عدم رعایت اصول ایمنی، یا خطای فنی در کار، خسارتی وارد شود، شرکت بیمه در چارچوب تعهدات مندرج در بیمه‌نامه، خسارت را جبران می‌کند. برخی طرح‌ها علاوه بر حوادث حین اجرا، بخشی از عیوب ناشی از اجرای نادرست که بعد از اتمام کار خود را نشان می‌دهند را نیز تحت پوشش قرار می‌دهند، مشروط بر اینکه در متن قرارداد تصریح شده باشد.

در عین حال، بیمه مسئولیت حرفه‌ای مهندس مجری محدودیت‌ها و استثنائاتی هم دارد که درک آن‌ها برای مهندس حیاتی است. معمولاً خسارت‌های عمدی، تخلفات فاحش از مقررات ملی ساختمان، عدم استفاده از مصالح استاندارد بر خلاف نقشه‌ها و مشخصات مصوب، جرایم و جریمه‌های ناشی از تخلفات اداری یا کیفری، و نیز خسارت به اموال تحت اجرای خود کارفرما، جزو استثنائات یا نیازمند توافق جداگانه هستند. همچنین سقف تعهد هر حادثه، تعداد دفعات جبران خسارت در طول مدت بیمه، و سهمی از خسارت که بر عهده خود مهندس می‌ماند در بیمه‌نامه بیمه مسئولیت مهندسین مجری مشخص می‌شود.

استثنائات بیمه مسئولیت مهندسين مجری

این استثنائات به زبان ساده یعنی: بیمه گر مسئول هر چیزی نیست. حوادث بزرگ و خارج از کنترل مثل جنگ، شورش، عملیات تروریستی، انفجار هسته ای، تشعشعات رادیواکتیو و بلایای طبیعی، اصولاً از شمول بیمه مسئولیت مهندسين مجری خارج است؛ مگر اینکه در بلایای طبیعی، خود مهندس با اشتباه حرفه ای اش در ایجاد یا تشدید خسارت نقش داشته باشد که در آن صورت فقط تا حد قصور او تحت پوشش می آید. خسارت وارد به خود بیمه گذار هم پوشش ندارد، چون این بیمه برای جبران خسارت «اشخاص ثالث» است، نه خود مهندس.

دسته دیگر استثنائات مربوط به تخلف، تقلب و فعالیت غیرمجاز است. اگر مهندس مجری فاقد صلاحیت باشد، اطلاعات خلاف واقع برای گرفتن پروانه یا کار ارائه کرده باشد، برخلاف مجوزهای مراجع قانونی مثل شهرداری و نظام مهندسی عمل کند، یا فعالیتش اساساً غیرمجاز شناخته شود، خسارت ناشی از این وضعیت ها توسط بیمه گر جبران نمی شود. همچنین تأخیر در انجام کار و عدم صلاحیت مجری، بیشتر موضوع قراردادی و انتظامی است تا حادثه بیمه ای، و معمولاً در تعهد بیمه گر قرار نمی گیرد.

گروه آخر مربوط به جاهایی است که ساختار «مسئولیت حرفه ای» به هم می ریزد؛ مثلاً بیمه نامه مسئولیت دیگران را پوشش نمی دهد، فقط خود مهندس را. اگر مهندس در منافع مالی و تدارکاتی پروژه شریک باشد، از نقش «مجری ذیصلاح» به «شریک تجاری» تبدیل می شود و این تعارض منافع، معمولاً استثناء می شود. همچنین حوادث ناشی از نزاع و درگیری، یا مصرف الکل، مواد مخدر و روان گردان، به عنوان رفتارهای پرخطر و غیرمتعارف، جز استثنائات بیمه مسئولیت مهندسين مجری ذیصلاح است.

نکات مهم در انتخاب بیمه مسئولیت مجری ذیصلاح

مجری ذیصلاح قبل از هر چیز باید شرکت بیمه ای را انتخاب کند که در عمل سابقه پرداخت خسارت منظم و بدون سنگ اندازی داشته باشد، بنابراین کیفیت بیمه و اعتبار شرکت بیمه اهمیت بالایی دارد. بعد از انتخاب شرکت،

باید جزئیات بیمه‌نامه را دقیق بررسی کند: سقف تعهد برای هر نفر و هر حادثه، حداکثر تعهد سالانه، مدت پوشش (پروژه‌محور یا سالانه)، وضعیت پوشش در دوران اجرا و پس از تحویل، و نحوه محاسبه فرانشیز. بیمه‌نامه‌ای که فقط روی کاغذ رقم‌های بزرگ دارد اما با استثنائات و محدودیت‌های پیچیده، در عمل هنگام حادثه کارایی چندانی نخواهد داشت.

نکته مهم دیگر در خرید بیمه مسئولیت حرفه ای مهندس مجری این است که شرایط قرارداد بیمه با ریسک واقعی پروژه هماهنگ باشد. پروژه کوچک، بلندمرتبه، دارای گودبرداری عمیق، مجاورت با ساختمان‌های فرسوده، یا قرار گرفتن در معابر شلوغ، همگی سطح ریسک‌های متفاوتی ایجاد می‌کنند و به تبع آن، سقف تعهدات و شرایط بیمه‌نامه باید متناسب تنظیم شود. مهندس نباید به فرم‌های آماده و کلیشه‌ای بسنده کند؛ باید استثنائات را خط به خط بخواند، درباره پوشش بلایای طبیعی، ریزش گود، خسارت به همسایگان و عوارض حین و بعد از اجرا شفاف‌سازی بگیرد و در صورت لزوم، الحاقیه‌های تکمیلی درخواست کند.

سوالات متداول

آیا داشتن بیمه مسئولیت مهندسین مجری اجباری است؟

بطور کلی هر مجری ذیصلاحی که مسئولیت اجرای ساختمان را می‌پذیرد، باید پوشش بیمه مسئولیت مهندسین مجری داشته باشد؛ چون طبق قانون نظام مهندسی و مقررات ملی ساختمان، در قبال خسارت‌های جانی و مالی ناشی از قصور یا خطای حرفه‌ای خود مسئول است. ممکن است در برخی مناطق، صراحتاً از طرف شهرداری یا سازمان نظام مهندسی این بیمه مطالبه شود، اما حتی اگر الزامی وجود نداشته باشد، از نظر حرفه‌ای، کار کردن بدون این بیمه بسیار پر ریسک خواهد بود.

تفاوت بیمه مسئولیت حرفه ای مهندس مجری با بیمه مسئولیت مدنی عمومی یا بیمه کارفرما در قبال کارکنان چیست؟

بیمه مسئولیت حرفه ای مهندس مجری مشخصاً برای پوشش مسئولیت‌های ناشی از «خطاهای اجرایی ساختمان» طراحی شده است؛ یعنی آنجا که به دلیل نقص اجرا، عدم رعایت مقررات ملی یا ضعف ایمنی، به اشخاص ثالث یا اموال دیگران خسارت وارد می‌شود. اما بیمه مسئولیت مدنی عمومی معمولاً کلی‌تر است و به هر نوع فعالیت عمومی یک شخص یا واحد شغلی مربوط می‌شود. بیمه مسئولیت کارفرما در قبال کارکنان هم بیشتر روی حوادث شغلی کارگران تمرکز دارد.

این بیمه تا چه سقفی خسارت را جبران می‌کند و این سقف را چطور باید انتخاب کنم؟

در هر بیمه‌نامه، سقف تعهد برای هر نفر، هر حادثه و مجموع سالانه به صورت عدد مشخص نوشته می‌شود. شرکت بیمه فقط تا همین مبالغ پاسخ‌گوست، حتی اگر خسارت وارده بیشتر باشد. انتخاب این سقف باید بر اساس ریسک پروژه انجام شود: مترای، نوع سازه، ارتفاع ساختمان، وجود گودبرداری عمیق، تراکم همسایه‌ها، عبور و مرور عابرین و... اگر پروژه در بافت فرسوده یا کنار معبر شلوغ است، سقف تعهد پایین مناسب نیست.

آیا بیمه مسئولیت مهندسین مجری تخلفات آشکار یا فعالیت غیرمجاز را هم پوشش می‌دهد؟

نه. یکی از بخش‌های مهم استثنائات همین‌جاست. اگر مهندس فاقد صلاحیت باشد، اطلاعات خلاف واقع برای گرفتن پروانه یا ارجاع کار ارائه کرده باشد، برخلاف مجوزهای شهرداری، نظام مهندسی یا سایر مراجع ذیصلاح عمل کند، یا اساساً فعالیتش غیرمجاز تشخیص داده شود، خسارت ناشی از این وضعیت‌ها تحت پوشش قرار نمی‌گیرد. بیمه قرار نیست ابزار دور زدن قانون باشد؛ فقط ریسک اجرای حرفه‌ای و قانونی را پوشش می‌دهد.

برای هر پروژه باید جداگانه بیمه بگیریم یا یک بیمه‌نامه سالانه کافی است؟

به هر دو صورت میتوان عمل کرد. برخی مهندسين برای هر پروژه، بیمه‌نامه جداگانه تهیه می‌کنند که در آن مشخصات همان پروژه درج می‌شود؛ برخی دیگر ترجیح می‌دهند بیمه‌نامه سالانه بگیرند که چند پروژه را تحت پوشش قرار دهد. انتخاب بین این دو، به تعداد و اندازه پروژه‌های شما بستگی دارد. نکته مهم این است که در هر حالت، سقف تعهد بر اساس بدترین سناریوی ممکن تنظیم شده باشد، و در متن بیمه‌نامه یا الحاقیه‌ها ابهامی باقی نماند.

اکیپ | پلتفرم تخصصی خدمات ساختمان